

ומכח כ"ז מוכרח לפרש בדברי הראשונים כמו שביאר בחי' ר' ראובן [מכח הראיות הנ"ל] דא"נ דע"א אינו נאמן לאסור דוקא במקום דאיתחזק התירא, וכמו שנתבאר, אמנם אי"ז מחמת כח האיתחזק, דבאמת אין שום משמעות לאיתחזק התירא, ואיתחזק התירא הוא כלא איתחזק כלל, וכמב' ברמב"ן ורשב"א [ונתבאר ענינו לעיל]. אלא דאעפ"י כן חידשו התוס' יסוד חדש דאינו נאמן לאסור ולהחמיר, [וכמו שיתבאר בעז"ה], ואעפ"י שאי"ז בגדר איתחזק, ולהכי כתבו הראשונים שנאמן להתיר ולא לאסור. ומ"מ בדבר שגם בלא עדותו היה בו ספק ולא הוחזק בהיתר, ככה"ג שפיר הוא נאמן לאסור, ול"ש ביה האי כללא דאין ע"א נאמן לאסור, [ונכמו שיתבאר בעז"ה באות ז'].

ד.

והנה בעיקר החילוק בין בא להתיר לבא לאסור, צ"ב מאי שנא. ולכא' יקשה עוד דאדרבה להתיר צריך בירור יותר גדול, והוא יותר חידוש להאמינו להתיר מאשר לאסור.

ועי"ש בפנ"י בגיטין שכתב עוד באופ"א, דכיון שרוצה לאסור ולהפסיד ממון חבירו הו"ל כאיסורא דאית ביה ממונא, ובדבר שבממון בעי' ב' עדים, עי"ש, [ועד"ז כתב במראות הצובאות (אה"ע סי' יז בדין ע"א, א) עי"ש]. ואמנם הוא חידוש גדול לומר דכה"ג חשיב דבר שבממון, שהרי הפסד הממון הוא תוצאה צדדית בלבד, ועיקר עדותו הוא על דין הטהרה והכשרות. ובחי' ר' ראובן העיר עוד בזה, דאי נימא דחשיב כדבר שבממון ממש, א"כ יקשה מ"ט מהני בזה בידו למפרע לדעת רבא בגיטין. וכמו"כ ק' מ"ט מהני בזה שתיקה לדעת רבא דל"מ שתיקה בדשב"ע, וע"כ דל"ה ממש כדבר שבממון.

והנה באמת יש לעי' בלשון השו"ע גם לפי כל המב' להלן, דהא למעשה אין [כמעט] חילוקים בדין בין להתיר או לאסור, ומהו כוונת המחבר דנאמן להתיר ולא להחמיר, והרי המחבר בא לפסוק הלכות ולא לבאר טעמי הדינים. וע"כ לומר ע"ד שפי' הש"ך, דנאמן להתיר אע"ג דבלאו עדותו הוא ספק דאסור לחומרא, ואינו נאמן להחמיר במקום שהוא בחזקת היתר ובלאו עדותו אין איסור. ומ"מ לפי המב' א"ש טפי, דאין עיקר כוונת המחבר לציינ' דלא משכחת לה להחמיר, אלא דבאמת הטעם בזה משום דבבא להחמיר גרע, דאי לאו דאינו נאמן לאסור הרי היה צריך להחמיר אפי' במקום דאיתחזק התירא. ועי'.

ח. [ולפי"ז במקום שבספק השקול נוהגים בו היתר משום ספיקא דרבנן לקולא וכדו', ככה"ג לא יהא הע"א נאמן לאסור אפי' בלא איתחזק, וצ"ע].

ט. וכמו"כ מלשון המהר"ם נראה דטעמו משום דילפותא דוספרה לה הוא להתיר, ולא משום חזקה, [אך י"ל דהקרא מגלה לנו לסמוך על החזקה].

י. אמנם יש ליישב קושיות אלו, דלענין דבר שהיה בידו י"א דמהני אפי' בדשב"ע, [עני' היטב בנה"מ כללי מיגו יא, ובאמרי בינה עדות סי' ל]. ומה שהק' בחי' ר' ראובן מהא דמהניא שתיקה, לכא' י"ל דעיקר האיסור משום שהשתיקה מוכיחה שיש לו

ובחי' ר' ראובן שם כתב בדומה לפי' הפני", וביאר דאמנם אי"ז ממש כדבר שבממון, ורק דמ"מ אינו נאמן להעיד על חברו, וכל שגורם הפסד ממון לחבירו מיקרי עדות על חברו, עיי"ש. [ועיי"ש מה שהביא מהקצוה"ח בסי' לח (ד), ועיי' היטב במלו"ח שם לענין שור הנסקל]. והוכיח כן מדברי הב"י בשם מצאתי כתוב, שכתב דמה שפי' ר"ת דע"א שאמר נתנסך יינך והלה מכחישו אינו נאמן, היינו לבעה"ב ולבני ביתו דוקא שמפסיד ממון להם אינו נאמן, אבל אחרים לא כל כמיניהו לסמוך על הכחשה דבעה"ב, דע"א נאמן באיסורין, ומבו' דהטעם משום דמפסידו ממון. [והנה אם נאמר דחשיב ממש דבר שבממון לכאור' ל"ש לומר דנאמן לגבי אחרים כיון דגוף הנידון הוא דבר שבממון. וע"כ דאי"ז בעצם דבר שבממון, ורק דההפסד הוא כעדות על חברו, וכלפי אחרים שאינם בעלי הממון אי"ז נחשב כהפסד ואי"ז כעדות עליהם]. ועיי"ש שביאר דגם לשאר פוסקים דס"ל דאינו נאמן כלל בדבר של אחרים, ואפי' לעצמו אינו אסור אלא מדין שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, היינו משום דס"ל דכיון דעיקר העדות היא על חברו אינו נאמן בזה כלל ועיקר.

וראה בלשון המהר"ם בהל' שמחות סימן קכ' אבל להחמיר על אדם אחר לא

מחמירינן, ומבו' דהטעם הוא משום דחשיב עדות על אחרים, וכמבואר. ועיי"ש במהר"ם שהוכיח מסוף יבמות דנאמן להחמיר ולומר שהפירות הן של ערלה, וכתב לדחות דשאני התם שהפירות הן שלו ונאמן הוא על עצמו, אבל לאסור פירות חברו על חברו שהיינו מוחזקין בהן בהיתר לא סמכינן אחד סהדא'. ומבו' ג"כ דעיקר החילוק משום דבשלו חשבינן ליה כמעיד על עצמו ומשא"כ בשל אחרים.

ה.

ואמנם במש"כ הפני" וח' רבי ראובן דהטעם משום דגורם הפסד ממון לחבירו, אף דלכאור' משמע כן מד' הב"י בשם מצאתי כתוב, מ"מ יש להעיר בזה מדברי המהר"ם ורא"ש שכתבו דאינו נאמן להחמיר גם לענין אבלות, והתם ל"ש לומר דהוי הפסד ממון, [ודוחק לומר דמשום שנאסר במלאכה נחשב ג"כ להפסד ממון]. וצ"ל לכאור' דמה דמחיל עליו חיובי אבלות הוא ג"כ דין על חברו כעין הפסד אעפ"י שאין בו הפסד ממון ממש". וצ"ע.

[ועיי' במהר"ם בהל' שמחות שם שכתב דנהי שנהגו העולם לסמוך על ע"א אפילו להחמיר, יפה הם עושים בדבר שאינו בא לידי

בעצמו רגלים לדבר, אלא דלענין דשב"ע גם עליו בעצמו אינו נאסר אם יש לו רגל"ד, ומשא"כ בלאסור, הרי לבעה"ב בעצמו אי"ז כדבר שבממון וצריך להחמיר לעצמו אם יודע רגל"ד. אמנם מלשון התוס' בקידושין סו. מוכח דהתוס' ס"ל דלרבא האיסור הוא מכח עדות העד ולא משום הרגל"ד דשתיקתו. [והנה בעיקר ביאור הסוגיא דאשתו זינתה, לדעת השו"ת מהר"ם [בהמשך ענין החילוקי נאמנות] והמרדכי ביבמות טעמא דרבא הוא משום דס"ל דהתם ל"א שתיקה כהודאה, עיי"ש, ולפי"ז לק"מ, וקושית החי' ר"ר היא רק לשיטת התוס' ותוה"ר בקידושין].

יא. ועיי' בים של שלמה פ"ח דחולין (צד) שכתב דאין ע"א נאמן לאסור המותר להפסיד ממון, והביא ד' הרא"ש לענין אבלות, ולכאור' דס"ל דלהחמיר באבילות דמי להפסד ממון. וצ"ע. [ובעיקר הגדר במש"כ דאינו נאמן להפסיד ממון, נראה דאין כוונתו כהפנ"י, דהא ביש"ש בפ"ה דגיטין מבו' דאף לעצמו אין מועלת עדותו לאסור ונאסר רק מדין שויה אנפשיה חד"א, ואולי ס"ל כחחי' ר' ראובן].

